

कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्रको वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८

प्रस्तावना:

कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्रद्वारा आफ्नो संगठनात्मक कार्यक्षेत्रको अधिनमा रही वार्षिक कार्यक्रम अनुसार सम्पादन गरिने तालिम, तालिम पाठ्यक्रम विकास, प्रकाशन र टेलिभिजन तथा रेडियो कार्यक्रमहरूको व्यवस्थापन तथा सञ्चालन कार्यमा सहजीकरण गर्न नेपाल सरकारको विनियोजन ऐन, २०७८ को दफा ९ को उपदफा (२) बमोजिम कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालयले यो कार्यविधि बनाएको छ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम "कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्रको वार्षिक कार्यक्रम सञ्चालन कार्यविधि, २०७८" रहेको छ।

(२) यो कार्यविधि कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालयबाट स्वीकृत भएको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

क) "मन्त्रालय" भन्नाले कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालयलाई सम्झनुपर्छ।

ख) "केन्द्र" भन्नाले कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालय अन्तर्गतिको कृषि सूचना तथा प्रशिक्षण केन्द्रलाई सम्झनुपर्छ।

ग) "प्रमुख" भन्नाले केन्द्रका प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ।

घ) "विभाग" भन्नाले कृषितथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालय अन्तर्गतका विभागहरू सम्झनुपर्छ।

ड) "प्रदेश मन्त्रालय" भन्नाले संघीय संरचना अनुसार सातवटै प्रदेशका भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालयलाई सम्झनुपर्छ।

च) "तालुक निकाय" भन्नाले संघीय कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालय र मातहतका निकाय वा प्रदेश भूमि व्यवस्था, कृषि तथा सहकारी मन्त्रालय वा मातहतका निकायलाई सम्झनुपर्छ।

छ) "पाठ्यक्रम समिति" भन्नाले पाठ्यक्रम निर्माण तथा विकासका लागि दफा २ बमोजिम गठित समितिलाई सम्झनुपर्छ।

ज) "पाठ्यक्रम" भन्नाले पाठ्यक्रम समितिबाट स्वीकृत कृषि तथा पशुपन्धीका विभिन्न तालिम सम्बन्धी पाठ्यक्रमलाई बुझनुपर्छ।

- झ) "कार्यदल" भन्नाले पाठ्यक्रम निर्माण सम्बन्धी कार्य गर्न दफा ७ बमोजिमको मस्यौदा तयारी कार्यदल सम्झनुपर्छ।
- ज) "प्रशिक्षार्थी" भन्नाले तालिममा सहभागीको रूपमा उपस्थित तालिम लिने व्यक्तिलाई सम्झनुपर्छ।
- ट) "प्रशिक्षक" भन्नाले सहजकर्ताको रूपमा भूमिका निर्वाह गर्ने व्यक्ति भन्ने बुझनुपर्छ।

परिच्छेद-२

तालिम पाठ्यक्रम निर्माण सम्बन्धी

३. कार्यक्रमको परिचय: मन्त्रालय अन्तर्गतका विभिन्न निकायहरूले सञ्चालन गर्ने तालिमका कार्यक्रमहरूमा एकरूपता ल्याउन केन्द्रले उपयुक्त पाठ्यक्रमको निर्माण गर्नेछ।

४. तालिम पाठ्यक्रम समिति सम्बन्धी व्यवस्था: (१) केन्द्रबाट निर्माण हुने पाठ्यक्रम सम्बन्धमा मार्गदर्शन, मूल्याङ्कन तथा स्वीकृत गर्ने प्रयोजनका लागि देहाय बमोजिमको एक पाठ्यक्रम समिति रहनेछ।

क) प्रमुख, केन्द्र	संयोजक
ख) अधिकृत प्रतिनिधि, मन्त्रालय	सदस्य
ग) अधिकृत प्रतिनिधि, विभाग (कृषि/पशुसेवा/खाद्य)	सदस्य
घ) आमन्त्रित विषय विज्ञ, २ जना	सदस्य
ड) मस्यौदा तयारी कार्यदलका संयोजक	सदस्य
ड) नेपाल प्रशासनिक प्रशिक्षण प्रतिष्ठान, २ जना	सदस्य
च) तालिम शाखा प्रमुख, केन्द्र	सदस्य-सचिव

(२) समितिले आवश्यक ठानेमा बढिमा ३ (तीन) जनालाई आमन्त्रण गर्न सक्नेछ।

(३) समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ।

५. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार: (१) पाठ्यक्रम समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ।

(क) केन्द्रका लागि प्रत्यायोजित कार्यक्षेत्र भिन्नका विषयहरूको पाठ्यक्रम विकास, निर्माण, परिमार्जन, सुधारका सम्बन्धमा आवश्यक निर्णयहरू गर्ने,

(ख) पाठ्यक्रम विकासका सम्बन्धमा कार्यदललाई आवश्यक निर्देशन तथा सहजीकरण गर्ने,

(ग) कार्यदलबाट तयार भएका तालिम पाठ्यक्रमका मस्यौदा उपर मूल्याङ्कन गरी आवश्यक परिमार्जनको लागि सुझाव एंव पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने,

- (घ) कार्यदलबाट तयार भएका तालिम पाठ्यक्रमहरुको विभिन्न पक्षबाट मूल्याङ्कन गरी उपयुक्त देखेमा स्वीकृत गर्ने,
- (ड) विज्ञहरुको सुझावको आधारमा केन्द्रबाट निर्माण भएका तालिम पाठ्यक्रहरु अद्यावधिक, परिमार्जन र परिवर्तन गर्न सुझाव दिने,
- (च) कुनै निकायले आफै तयार गरेको पाठ्यक्रम सम्बन्धीत विभागको सिफारिस सहित पेश भएमा समितिले पाठ्यक्रमको स्वीकृत गर्नसक्नेछ।

६. मस्यौदा कार्यदल सम्बन्धी व्यवस्था: तालिम पाठ्यक्रमको विकास, संशोधन तथा परिमार्जन सम्बन्धी कार्यको मस्यौदा तयारीका लागि केन्द्र प्रमुखद्वारा सम्बन्धित विषयको कम्तीमा ३ जना विषय विज्ञ सम्मिलित एक पाठ्यक्रम मस्यौदा कार्यदल गठन हुनेछ।

७. मस्यौदा तयारी कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार: मस्यौदा कार्यदलको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

- (क) पाठ्यक्रम निर्माण, संशोधन तथा परिमार्जन सम्बन्धी मस्यौदा तयार गर्ने,
- (ख) पाठ्यक्रम निर्माण, संशोधन तथा परिमार्जनका सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार विज्ञ समूह गठन गरी छलफल गराई प्राप्त राय सुझाव समेतका आधारमा मस्यौदा सुधार गर्ने,
- (ग) मस्यौदालाई अन्तिम रूप दिई पाठ्यक्रम समितिमा पेश गर्ने।

परिच्छेद-३

जर्नल अफ एग्रीकल्चर डेभलपमेन्ट प्रकाशन सम्बन्धी

८. कार्यक्रमको परिचय: कृषकको लागि उपयोगी र कृषकले भोगेका व्यवहारिक समस्यामा आधारित अध्ययन अनुसन्धानबाट प्राप्त नतिजा एवं सिफारिसहरुलाई नीतिगत तह र कृषक तथा अन्य सरोकारवाला समक्ष पुऱ्याउनका लागि बार्षिक रूपमा जर्नल अफ एग्रीकल्चर डेभलपमेन्ट प्रकाशन गरिनेछ।

९. कार्यसञ्चालन प्रक्रिया: (१) राष्ट्रियस्तरमा प्रतिष्ठित कृषि वैज्ञानिकहरु, प्राध्यापकहरु, कृषि विज्ञहरु तथा अध्ययन, अनुसन्धानकर्ताबाट कृषकहरुलाई उपयोगी हुने व्यवहारिक अनुसन्धानात्मक लेखहरु संकलनको लागि पर्याप्त समय राखी सूचना आव्हान गरिनेछ।

(२) उपदफा (१) अनुसार संकलन भएका लेखहरुको छनौट, समीक्षा एवं सम्पादन दफा ९ अनुसारको समितिले गर्नेछ।

१०. सम्पादन समिति: (१) केन्द्रबाट प्रकाशन हुने जर्नल अफ एग्रीकल्चर डेभलपमेन्टको सम्पादन कार्यका लागि देहाय बमोजिमको एक सम्पादन समिति रहनेछ।

(क) प्रधान सम्पादक - १ जना

(ख) सम्पादकहरू - ५ जना (बढिमा)

(ग) सदस्य सचिव - प्रकाशन शाखा प्रमुख

(२) प्रधान-सम्पादक र सम्पादकको छनौट केन्द्रले अनुसुची-१ मा उल्लेख भए बमोजिमका मापदण्डका आधारमा गर्नेछ।

(३) समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ।

११. सम्पादन समितिको काम कर्तव्य र अधिकार: सम्पादन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:-

(क) प्राप्त लेखहरूको प्रारम्भिक छनौट गरी १० देखि १५ वटा लेखहरूको सूची बनाउने।

(ख) खण्ड (क) अनुसार छनौट भएका लेखहरूको रिभ्यूको लागि केन्द्रको रिभ्युअर रोष्टरबाट सम्बन्धित बिज्ञहरू (कम्तिमा २ जना) चयन गर्ने।

(ग) रिभ्युअर्सबाट प्राप्त राय/सुझावलाई सम्बन्धित लेखक समक्ष पठाउने।

(घ) लेखकबाट प्राप्त परिमार्जित लेखहरू सम्पादन गरी योग्य र तोकिएका मापदण्ड पुरा गरेका लेखहरू केन्द्रलाई उपलब्ध गराउने।

परिच्छेद-३

रेडियो तथा टेलिभिजन कृषि कार्यक्रम उत्पादन

१२. कार्यक्रमको परिचय: आम सञ्चारका माध्यमबाट कृषि, पशुपालन, बागवानी, मत्स्य, खाद्य प्रविधि तथा गुण नियमन, कृषि बजार र अन्य कृषिसम्बन्धी प्राविधिक एंवं सूचनामूलक जानकारीहरू प्रसारणबाट कृषक, उद्यमी एंवं व्यवसायीहरूलाई कृषि पेशाप्रति आकर्षण गर्ने रेडियो तथा टेलिभिजनमार्फत प्रसारण हुने कृषि कार्यक्रमहरूको उत्पादन गरिनेछ।

१३. कार्य सञ्चालन प्रक्रिया: (१) कार्यक्रम सञ्चालनमा संलग्नता: कृषि तथा पशुपन्धी विकास मन्त्रालय, कृषि विभाग, पशु सेवा विभाग, खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभाग, नेपाल कृषि अनुसन्धान परिषद्, कृषि तथा पशु विज्ञान अध्ययन संस्थान, कृषि तथा वन विज्ञान विश्वविद्यालय, प्राविधिक शिक्षालय लगायत अन्य संस्थाका कार्यरत विषय

विषेशज्ञहरु र स्वतन्त्र विज्ञहरु तथा कृषक/कृषक समूह/सहकारी/व्यापारीहरु समेतको संलग्नतामा कृषि कार्यक्रम उत्पादन गरिनेछ।

(२) विषय छनौट: खाद्य सुरक्षाको दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण बाली तथा पशुपन्धी, उच्च मूल्य बाली, फलफूल, मत्स्य तथा पशुपन्धी र राष्ट्रिय महत्वका पकेट, ब्लक, जोन र सुपरजोन क्षेत्रका बाली तथा पशुपन्धी र विषयहरुलाई प्राथमिकता दिईनेछ। अध्ययन, अनुसन्धानले औल्याएका समस्या तथा कृषकहरुले भोगेका व्यवहारिक समस्याहरुका आधारमा कार्यक्रम गर्ने विषयको केन्द्रबाट छनौट गरी कार्यक्रमको उत्पादन गरिनेछ।

(३) समन्वय: अध्ययन अनुसन्धानबाट कृषकमाझ रुचाईएका सफल कृषि प्रविधिहरुको प्रचार प्रसार गर्ने प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारहरु विच आवश्यक समन्वय गरिनेछ।

(४) स्थान छनौट: कुनै पनि स्थानमा कार्यक्रम उत्पादन गर्दा सकेसम्म समस्या देखा परेका स्थल अथवा त्यस क्षेत्रका साना तथा व्यवसायिक कृषकको लागि पायक पर्ने स्थानको छनौट गरिनेछ।

(५) पूर्व-सूचना दिने: केन्द्रबाट उत्पादन गरिने कृषि कार्यक्रमहरु तयारी गर्ने क्रममा सम्बन्धित कृषक र सरोकारवालाहरुलाई (मिति, स्थान, समय, कार्यक्रमको विषयर उद्देश्य) उपयुक्त माध्यमबाट पूर्व-सूचना दिईनेछ।

परिच्छेद- ४

आर्थिक पक्ष सम्बन्धी

१४. तालिम पाठ्यक्रम निर्माण: तालिम पाठ्यक्रम निर्माणकार्यमा संलग्न कार्यदलका सदस्य, पाठ्यक्रम समितिका सदस्यहरु तथा संलग्न कर्मचारीहरुले प्रचलित कानून बमोजिम बैठक भत्ता पाउनेछन्।

१५. जर्नल अफ एग्रीकल्चर डेभलपमेन्ट प्रकाशन: (१) सम्पादन कार्यमा संलग्न हुने प्रधान-सम्पादकका लागि प्रति लेख रु. १०००/- (एक हजार) का दरले पारिश्रमिक उपलब्ध गराईनेछ।

(२) लेखहरुको रिभ्यु कार्य बापत पियर रिभ्युवरहरुलाई प्रति लेख (Article) रु. २००० (दुईहजार)का दरले पारिश्रमिक उपलब्ध गराईनेछ।

(३) केन्द्रबाट प्रकाशन हुने कृषि चौमासिक जस्ता अन्य प्रकाशनहरुको हकमा भाषा सम्पादन गर्ने बाह्य सम्पादक (external editors) लगायत अन्य सम्पादक (editors) र सम्पादन सदस्य (Member of editorial board) को पारिश्रमिक कृषि विकास जर्नलको पारिश्रमिकको आधा मात्र हुनेछ।

(४) अन्य पारिश्रमिक र सुविधाको सम्बन्धमा बजेट कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ अनुसार हुनेछ र उक्त निर्देशिकामा उल्लेख नभएको हकमा केन्द्रले प्रस्ताव गरे बमोजिम हुनेछ ।

१६. रेडियो तथा टेलिभिजन कृषि कार्यक्रम उत्पादन सम्बन्धी: (१) कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि विज्ञ तथा कमचारीलाई नेपाल सरकारको नियमानुसार दैनिक भ्रमण भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।

(२) किसान प्रश्नमध्य कार्यक्रममा विज्ञको रूपमा सहजीकरण गरे बापत प्रत्येक विषय विशेषज्ञलाई बजेट कार्य सञ्चालन निर्देशिका, २०७७ मा उल्लेख भए अनुसार उपलब्ध गराइनेछ साथै कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि आवश्यक खाजा खर्च नियमानुसार कार्यक्रमबाट व्यवस्था गरिनेछ ।

(३) कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक सामग्रीहरू (माईक, तार, व्याट्रि, एस. डि कार्ड लगायत अन्य सामग्री) स्वीकृत लागत अनुमानका आधारमा खरीद गर्न सकिनेछ ।

(४) कार्यक्रम सञ्चालन गर्नका लागि सरकारी गाडी प्रयोग गरिएमा इन्धन र नगरिएमा भाडाको गाडी प्रचलित नियमानुसार प्रयोग गरिनेछ ।

परिच्छेद-५

विविध

१७. प्रचलित कानुन बमोजिम हुने: यस कार्यविधिमा उल्लेखित विषयको हकमा यसै बमोजिम र अन्य कुराको हकमा प्रचलित कानुन बमोजिम हुनेछ ।

अनुसूची: १

जर्नल अफ एम्रीकल्चर डेभलपमेन्ट प्रकाशनको लागी सम्पादन समितिमा प्रधान-सम्पादक तथा
अन्य सम्पादकहरुको योग्यता निम्न अनुसार हुनेछ ।

१. प्रधान-सम्पादकको योग्यता:

(क) कृषि वन तथा वातावरण विषयमा कम्तीमा स्नातकोत्तर भई सम्बन्धित क्षेत्रमा १० वर्षको कार्य अनुभव ।

(ख) कृषि वन तथा वातावरण विषयमा राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय जर्नलमा अनुसन्धनात्मक लेख प्रकाशन गरेको ।

२. अन्य सम्पादकहरुको योग्यता:

कृषि वन तथा वातावरण विषयमा स्नाकोत्तर भई सम्बन्धित क्षेत्रमा ५ वर्षको कार्य अनुभव ।

